

УДК 316.2:159.954:316.323.72-021.68

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1\(26\)-87-103](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1(26)-87-103)

Лахижа Микола Іванович,

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17; e-mail: lahisha@ukr.net; тел.: +38 (096) 55 21 789, <https://orcid.org/0000-0001-8676-4578>

Лахижа Николай Иванович,

доктор наук по государственному управлению, профессор, профессор кафедры публичного управления и администрирования, Институт подготовки кадров государственной службы занятости Украины, 03038, г. Киев, ул. Нововокзальная, 17; e-mail: lahisha@ukr.net; тел.: +38 (096) 55 21 789, <https://orcid.org/0000-0001-8676-4578>

Lakhyzha Mykola Ivanovych,

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Administration and Administration, Institute of Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine, 03038, Kyiv, Str. Novovokzalna, 17; e-mail: lahisha@ukr.net; tel.: +38 (096) 55 21 789, <https://orcid.org/0000-0001-8676-4578>

Єгоричева Світлана Борисівна,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування, Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка", 36011, м. Полтава, просп. Першотравневий, 24; e-mail: yehorycheva.sb@gmail.com; тел.: +38 (067) 378 18 03, <https://orcid.org/0000-0002-7829-7073>

Егорычева Светлана Борисовна,

доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры финансов, банковского бизнеса и налогообложения, Национальный университет "Полтавская политехника имени Юрия Кондратюка", 36011, г. Полтава, ул. Первомайский, 24; e-mail: yehorycheva.sb@gmail.com; тел.: +38 (067) 378 18 03, <https://orcid.org/0000-0002-7829-7073>

Yehorycheva Svitlana Borysivna,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Finance, Banking Business and Taxation, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", 36011, Poltava, Prosp. Pervomaiska, 24; e-mail: yehorycheva.sb@gmail.com; tel.: +38 (067) 378 18 03, https://orcid.org/0000-0002-7829-7073

ОСМИСЛЕННЯ ТВОРЧОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ЖІЛЬБЕРА ДЮРАНА У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ УЧЕНИХ ПОСТКОМУНІСТИЧНИХ КРАЇН

Анотація. Проаналізовано осмислення творчості Ж. Дюрана у наукових дослідженнях вчених посткомуністичних країн, насамперед, з точки зору її креативності для усвідомлення процесів посткомуністичної трансформації. Зокрема, акцентується увага на онтологічному статусі "антропологічного траєкта" Ж. Дюрана, що має на увазі позиціонування між суб'єктом і об'єктом, центральним і периферійним, раціональним та емоційним, внутрішнім і зовнішнім тощо. Саме це надає можливості науковцям посткомуністичних країн використовувати концепт "траєкта" для характеристики перехідного періоду між двома станами розвитку суспільства. Суттєвими зазначено й психологічні особливості свідомості, які застосовуються і для характеристики трансформаційних станів суспільств.

Виявлення, систематизація та аналіз праць науковців посткомуністичних країн, в яких характеризується творчість Ж. Дюрана чи використовуються його ідеї і наукова методологія, дозволили дійти висновку про різницю у підходах та акцентуванні уваги на певних частинах творчості Дюрана. Це зумовлюється політичними, соціальними та культурними особливостями окремих країн і необхідністю враховувати й характеризувати проблеми сьогодення. Виділено напрацювання учасників Української школи архетипіки, М. Карвовської та С. Ясиновича (Польща), О. Дугіна (Росія) та відзначено помітну роль учня Дюрана М. Маффесолі (Франція). Втім, у переважній більшості посткомуністичних країн творчість Ж. Дюрана досі залишається маловідомою, а його ідеї використовуються, насамперед, психологами та міфознавцями. Спільним у посткомуністичних країнах є прагнення осмислити ідеї Ж. Дюрана та використати їх для пояснення мінливого сьогодення, що й призводить до зацікавлення творчістю Дюрана соціологів, політологів та представників науки державного управління. Зазначено також і спроби використати методологію Ж. Дюрана для усвідомлення цивілізаційних процесів, зокрема, обґрунтування особливостей російської цивілізації для її протиставлення західній, чи критики таких підходів.

Проведений аналіз переконливо свідчить про доцільність ширшого застосування методологічних підходів Дюрана для осмислення управлінських,

соціальних та інших проблем транзиту, а також для розвитку психології, міфознавства та літературної критики, що обумовлює активізацію перекладу та видання творів Ж. Дюрана.

Ключові слова: Жільбер Дюран, творчість, методологія, архетипіка, посткомуністичні країни.

ОСМЫСЛЕНИЕ ТВОРЧЕСТВА И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИИ ЖИЛЬБЕРА ДЮРАНА В НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЯХ УЧЕНЫХ ПОСТКОММУНИСТИЧЕСКИХ СТРАН

Аннотация. Осуществлен анализ осмысления творчества Ж. Дюрана в научных исследованиях ученых посткоммунистических стран, прежде всего, с точки зрения ее креативности для осознания процессов посткоммунистической трансформации. В частности, акцентируется внимание на онтологическом статусе “антропологического траекта” Ж. Дюрана, что подразумевает позиционирование между субъектом и объектом, центральным и периферийным, рациональным и эмоциональным, внутренним и внешним т. п. Именно это, по мнению авторов статьи, дает возможность ученым посткоммунистических стран использовать концепт “траекта” для характеристики переходного периода между двумя состояниями развития общества. Существенными названы и психологические особенности сознания, которые применяются и для характеристики трансформационных состояний обществ.

Выявление, систематизация и анализ работ ученых посткоммунистических стран, в которых характеризуется творчество Ж. Дюрана или используются его идеи и научная методология, позволили сделать вывод о разнице в подходах и акцентировании внимания на определенных частях творчества Дюрана. Это обусловлено политическими, социальными и культурными особенностями отдельных стран и необходимостью учитывать и характеризовать проблемы современности. Выделено наработки участников Украинской школы архетипики, М. Карвовской и С. Ясиновича (Польша), А. Дугина (Россия), отмечено заметную роль ученика Дюрана М. Маффесоли (Франция). Впрочем, в большинстве посткоммунистических стран творчество Ж. Дюрана до сих пор остается малоизвестным, а его идеи используются, прежде всего, психологами и мифоведами. Общим в посткоммунистических странах является стремление осмыслить идеи Ж. Дюрана и использовать их для объяснения изменяющегося настоящего, что и приводит к заинтересованности творчеством Дюрана социологов, политологов и представителей науки государственного управления. Отмечено также попытки использовать методологию Ж. Дюрана для осознания цивилизационных процессов, в частности, обоснования особенностей российской цивилизации для ее противопоставление западной, или критики таких подходов.

Проведенный анализ убедительно свидетельствует о целесообразности широкого применения методологических подходов Дюрана для осмысления управленческих, социальных и других проблем транзита, а также для разви-

тия психологии, мифоведения и литературной критики, что обуславливает активизацию перевода и издания произведений Ж. Дюрана.

Ключевые слова: Жильбер Дюран, творчество, методология, архетипика, посткоммунистические страны.

UNDERSTANDING THE CREATIVITY AND USE OF GILBERT DURAND'S METHODOLOGY IN SCIENTIFIC RESEARCH OF SCIENTISTS OF POST-COMMUNIST COUNTRIES

Abstract. The article analyzes the understanding of G. Durand's work in scientific research of scientists of post-communist countries, primarily from the point of view of its creativity for understanding the processes of post-communist transformation. In particular, attention is focused on the ontological status of G. Durand's 'anthropological trajectory', which implies positioning between subject and object, central and peripheral, rational and emotional, internal and external, and so on. This, according to the article authors' opinion, makes it possible for scientists of post-communist countries to use the concept of 'trajectory' to characterize the transition period between two states of development of society. Psychological features of consciousness are also called significant, which are also used to characterize transformational states of societies.

Identification, systematization and analysis of the works of scientists of post-communist countries, in which G. Durand's work is characterized or his ideas and scientific methodology are used, allowed us to conclude that there is a difference in approaches and emphasis on certain parts of Durand's work. This is due to the political, social and cultural characteristics of individual countries and the need to consider and characterize the problems of our time. The best practices of participants of the Ukrainian School of Archetypes, M. Karwowska and S. Jasinowicz (Poland), A. Duhin (Russia) are highlighted and the notable role of Durand's student M. Maffesoli (France) is noted. However, in the vast majority of post-communist countries, G. Durand's work is still little known, and his ideas are used primarily by psychologists and mythologists. Common in post-communist countries is the desire to comprehend the ideas of G. Durand and use them to explain the changing present, which leads to interest in Durand's work sociologists, political scientists and scientists of public administration. Attempts to use the methodology of G. Durand to understand civilizational processes are also noted, in particular, to justify the peculiarities of Russian civilization to contrast it with Western ones or criticize such approaches.

The analysis convincingly demonstrates the expediency of wider application of Durand's methodological approaches to understanding the managerial, social and other problems of transit, as well as for the development of psychology, mythology and literary criticism, which leads to increased translation and publication of G. Durand's works.

Keywords: Gilbert Durand, works, methodology, archetypes, post-communist countries.

Постановка проблеми. Маніфест Української школи архетипіки відзначає перехідний характер нашої епохи: від інверсійного модерну і постмодерного розвитку до метамодерної фази духу та, з посиланням на творчість одного з французьких корифеїв архетипіки Жильбера Дюрана, характеризує альтернативні шляхи розвитку людства, а відтак — ставить низку завдань, першим з яких визначено “пропонувати нові ідеї та концепції для вирішення проблем публічного управління і показувати, на яких архетипах ці рішення засновані” [1].

У сучасній науці динамічно розвивається запропонований Ж. Дюраном та його послідовниками напрям наукових пошуків, який увійшов до історії гуманістики під назвою Нова антропологія. Видається доцільним простежити осмислення творчості Ж. Дюрана у посткомуністичних країнах, враховуючи, з нашої точки зору, доцільність використання його напрацювань у процесі посткомуністичної трансформації. Вже попередній аналіз засвідчує різницю у підходах та акцентування уваги на певних частинах творчості Ж. Дюрана, зважаючи на політичні та соціальні потреби сьогодення, що особливо помітно у Росії і пов'язано з наголосом на її цивілізаційних особливостях.

Беручи до уваги, що посткомуністичний транзит — це перехід від соціалізму до демократії та ринкової економіки, насамперед, варто осмислити введений Ж. Дюраном термін “антропологічний траєкт” (від лат. *trās* — “через”, “між”, і *jacere* — “кидати”, “метати”, тобто “кинутий між”). Ан-

тропологічний траєкт — це надання самостійного онтологічного статусу тому, що знаходиться між: суб'єктом і об'єктом, центральним і периферійним, раціональним та емоційним, внутрішнім і зовнішнім, природою і культурою, минулим і майбутнім тощо. Як нам здається, цей термін можна використати й для характеристики посткомуністичної трансформації як перехідного періоду між двома станами суспільства, попереднім та бажаним. Відтак, отримуємо додатковий важливий інструмент для виявлення особливостей та загальних рис цього процесу. Суттєвими є й психологічні характеристики свідомості, які вже використовуються для визначення стану суспільств.

Вивчення означеної проблематики в Україні, Польщі та Росії здійснювалося нами за такими напрямами: публікація творів Ж. Дюрана; звернення до творчості Ж. Дюрана; використання ідей Ж. Дюрана для обґрунтування підходів до аналізу трансформаційних процесів. Огляд інтернет-ресурсів європейських посткомуністичних країн засвідчив, що у переважній більшості з них творчість Ж. Дюрана є маловідомою, а його ідеї не використовуються, що можна пояснити кількома факторами, головними з яких нам видаються складність питання, мовні проблеми та відсутність перекладів творів ученого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений аналіз наукових публікацій вчених посткомуністичних країн, в яких висвітлюється творчість Ж. Дюрана та використовується запропонована ним методологія досліджень, свідчить про посту-

пове зростання кількості таких праць у сферах психології, культурології, міфознавства, філології, соціальних наук та публічного управління. Проте узагальнення цих досліджень досі не проводилося.

Мета статті полягає у виявленні, узагальненні та систематизації інформації про використання ідей та методології Ж. Дюрана у наукових дослідженнях учених посткомуністичних країн.

Виклад основного матеріалу.

Проведене дослідження підтвердило гіпотезу про те, що творчість Ж. Дюрана у посткомуністичних країнах поступово стає загальнонауковим надбанням. В Україні звернення до теоретичного доробку Ж. Дюрана здійснюється у двох напрямках. Перший з них започаткований у 2009 році й пов'язаний з розвитком школи міфознавства, у коло досліджень якої залучаються дотичні культурологічні феномени з посиланням на найновіші наукові інтерпретації міфу відомими зарубіжними вченими. Серед таких досліджень виділяються розвідки філолога Г. Драненко, яка проблему зв'язку міфокритичної концепції прочитання художнього твору з рецептивною естетикою й рецептивною історією розглядає, спираючись на творчість Ж. Дюрана та використовуючи запропоновану ним термінологію [2].

Символ й міф у теоретичній думці Ж. Дюрана розкриваються в однойменній статті Г. Драненко 2009 року на основі аналізу монографії “Міфологічні образи та обличчя твору: від міфокритики до міфаналізу” за такими напрямками: зміст поняття “символ”, архетипні образи, генетичний та

міфологічний виміри проблематики символу, поняття міфу тощо. Наголошується, що “Ж. Дюран, як і К. Леві-Строс, розглядає міф як метамову. На переконання французького антрополога, міф є унікальним дискурсом, нарративом про походження, де зароджується фундаментальне антагоністичне напруження, що призводить до розвитку значень” [3, с. 53].

Наступну свою статтю Г. Драненко безпосередньо присвячує вивченню поняття “міфологічного тла” в антропологічній теорії уявного Дюрана. Автор намагається осмислити зміст поняття, введеного в науковий обіг у праці “Міфологічне тло “Пармського монастиря”: до питання естетики роману” (1961), та навести зразок його методологічного використання для герменевтичного прочитання художнього тексту. Г. Драненко аналізує також тлумачення інших понять наукового інструментарію французького вченого (дієхеми, сузір'я образів, символ, архетип, міф, структура, антропологічний траєкт, режим Уявного). Наголошено, що основні положення викладені у праці “Антропологічні структури уявного” теоретичної концепції Дюрана втілюють у життя її головне призначення — “реабілітувати суб'єктивне” та обґрунтувати онтологічну значущість уяви. На думку Г. Драненко, французький антрополог прагне довести перспективність вивчення світу за допомогою понять, створених уявою (“образів”, із франц. *image*), іншими словами, понять, які не збігаються з тим, що загально вважається об'єктивною дійсністю [4].

Статті Г. Драненко досить активно цитуються у наукових працях

з філології, а прізвище Ж. Дюрана вказується поряд з іншими відомими представниками французької школи міфології (Е. Дюркгейм, Л. Леві-Брюль, К. Леві-Строс, Р. Барт, Ж. Бюрго, П. Рікер, В.-Л. Тремблей) [5, с. 172]. Помітне місце Дюрана серед французьких міфологів Л. Бондарчук пов'язує, насамперед, з публікацією у 1960 році монографії “Антропологічні структури уявного” і введенням поняття “уявного” як основи ментального життя, складника фантастичного простору, якого людина не може уникнути у реальному житті. Автором відзначається, що із середини ХХ століття відновлюється інтерес до міфологічної критики та міфопоетичного трактування, що виступає підтвердженням думки Ж. Дюрана, що раціональне, яким би воно не було, розробляється на теренах уявного, проявляючись у різних формах у художній творчості. Ж. Дюран вказується у статті як засновник створеного у 1996 році Центру досліджень Уявного та, відповідно, — як представник третього напрямку французької міфокритики. Відмічається також універсалізм та прикладне значення французьких концепцій, зокрема, протиставлення денного/нічного режиму Дюраном [6].

Популяризації ідей Ж. Дюрана у нашій країні активно сприяло становлення Української школи архетипіки та зростання уваги до психологічних проблем у публічному управлінні. За період існування школи її учасниками опубліковано понад 450 наукових статей у вітчизняних періодичних виданнях, підготовано монографії, захищено низку кандидатських і докторських дисертацій. Саме у рамках

цієї школи започатковано здійснення україномовних перекладів творів знакових послідовників К. Юнга та Ж. Дюрана, зокрема, М. Маффесолі [7]. Готується український переклад дисертаційної роботи Ж. Дюрана “Антропологічні структури уявного” [8, с. 290]. Суттєве значення має і співпраця з французькими вченими. Зокрема, в Україні помітна активна роль почесного професора Сорбонни Мішеля Маффесолі у роз'ясненні власного бачення проблематики постмодерної епохи: феномену глобальної масовості, трансформації політики і політичної сфери, області повсякденного і перетворенням сакрального, святкового в повсякденність, феноменів підпорядкування і насилля, явищ номадизму і нової природи ідентичності в сучасному світі [9], а також у поширенні спадщини Ж. Дюрана.

Зокрема, слід відзначити участь М. Маффесолі у заходах Української школи архетипіки (УША) та входження до складу редколегій фахових збірок “Публічне урядування” і “Український соціум”. Як зазначає вчений секретар УША О. Суший, знайомство з творчістю Ж. Дюрана відбулося у 2016 році, а прочитані у 2017–2018 роках професором М. Маффесолі у Києві лекції “Неотрайбалізм і сучасна політика децентралізації” й “Трансформація політичного в етичне” склали надійну перспективу для нових ідей [10, с. 351].

До творчості Ж. Дюрана зверталися у своїх публікаціях у фаховому журналі “Публічне урядування” як українські (Л. Сердечна, Л. Пономаренко), так і російські вчені (В. Ми-

хайлов), статті яких ґрунтувалися на російськомовних перекладах творів Дюрана та характеристики його творчості у працях росіянина О. Дугіна.

У статті Л. Сердечної відображено положення теорії Дюрана про уявне — “імажинер” — та здійснено спробу її опису з метою осмислення процесів, що відбуваються у “перехідному” українському суспільстві, та в контексті практичного застосування до окремих соціологічних конструкцій як теоретичних засад державного управління [11]. Л. Пономаренко відзначає чільне місце Ж. Дюрана серед учнів К. Г. Юнга, застосовуючи його теоретичні напрацювання в сфері уяви та міфів для дослідження архетипної природи національного символу [12].

У публікаціях В. Михайлова положення праць Ж. Дюрана використовується для становлення авторської позиції і розробки інструментів соціального управління, визначення ролі еліт й ідей сучасної філософії для публічного управління тощо. Вчений наголошує, що знайомство з “соціологією уяви” Ж. Дюрана спонукало його до розробки нової, заснованої на його ідеях, філософії та теорії управління [13;14].

Отже, сьогодні в Україні науковцями декларується й реалізується прагнення оцінювати та пояснювати сучасність з використанням результатів творчості Ж. Дюрана.

Більше відома творчість французького вченого в Республіці Польща, чому, зокрема, сприяла публікація 1986 року перекладу його книги “Уява символічного” (1964), яка стала своєрідним стислим вступом до питань сутності та способів функці-

онування символів у культурі. Саме у цій сфері й знаходимо більшість згадок про творчість Ж. Дюрана чи використання фрагментів його праць у Польщі.

Вже з початком посткомуністичної трансформації у Польщі посилювалася увага до символізму, яка супроводжувалася виникненням наукових інституцій за інтересами. Так, з ініціативи Б. Сосен у 1995 році в Інституті романської філології Ягелонського університету (Краків) було створено відділ дослідження символічної уяви, вченими якого використовувалася дюранівська методологія; у 2004 році в Інституті польської філології Лодзького університету почав діяльність науковий гурток міфокритиків тощо.

Перше відоме нам польське дослідження поглядів Ж. Дюрана, яке стосувалося питань культури, було опубліковано у 1999 році у Кракові у науковому видавництві Педагогічної академії імені Комісії народної освіти [15]. Монографія С. Ясьоновича, присвячена висвітленню поглядів Р. Бартеса та Ж. Дюрана на плюралізм культури. У першій частині дослідження подано інтелектуальні профілі Бартеса і Дюрана у хронологічному контексті становлення їхніх концепцій, відзначено їх спільний інтерес до феномену сенсу як зв'язку між сферою культури, людиною-суб'єктом та реальним світом. Друга частина твору присвячена розгляду деяких аспектів сучасної літератури на тлі способів її критики, представлених Бартесом і Дюраном, та, зокрема, вивченню взаємозв'язків, які можуть існувати між критичними методами та “культурним мо-

ментом” західної цивілізації, в якому ці методи застосовуються. Важливою для вивчення теоретичної бази із зазначених питань є вміщена у виданні бібліографія творів Р. Бартеса та Ж. Дюрана, а також присвячених їх діяльності праць інших авторів.

Суттєвим вкладом у розвиток дюранознавства у Польщі стало видання у 2002 році збірника праць Ж. Дюрана із вміщеною бібліографією його творів, який дав поштовх розвитку відповідних досліджень і часто цитується польськими авторами [16].

Важливим у науковому співтоваристві стало освоєння методології Ж. Дюрана. В цьому контексті заслуговує на увагу низка публікацій професора Маржени Карвовської, яка неодноразово проходила наукові стажування у зарубіжних університетах і центрах, в тому числі в Греноблі та Парижі. Зокрема з під її пера вийшли друком: книга з аналізом уявлень Болеслава Лесьмяна (2008) [17]; стаття, присвячена аналізу архетипів дня і ночі на прикладі творчості Б. Лесьмяна (2017) [18] і стаття з аналізу творчості цього польського поета, яку можна назвати зразком використання дюранівської методології дослідження (2014). Аналіз п’єс Б. Лесьмяна у цій статті методологічно ґрунтувався на антропологічній теорії Ж. Дюрана, а символічний зміст, прихований у текстах поета, аналізувався з точки зору міфокритичної інтерпретації [19].

2015 року видавництвом Лодзького університету було видано монографію М. Карвовської “Антропологія творчої уяви в літературних дослідженнях. Уявлений світ Бруно Шульца”. В ній, окрім блискучого

використання методології Ж. Дюрана, представлення теорії антропологічних структур уявного, понять та відповідних напрямів досліджень, важливою є і характеристика польської школи “постдюранізму” [20, с. 71–82].

До творчості Ж. Дюрана М. Карвовська звертається і у публікаціях наступних років. Так, у колективній монографії 2016 року “Постійна присутність міфу в літературі та культурі” на чільному місці розташовано статтю “Міф у сучасних літературних дослідженнях” [21, с. 12–22], в якій Ж. Дюрана названо ініціатором сучасних досліджень міфу в Європі. Проведений авторкою аналіз праць польських авторів, присвячених питанням міфології, зокрема творів романістів Б. Сосен, С. Ясьоневича, К. Фаліцької, М. Кліка; теоретика літератури Й. Слосарської; полоністів В. Штурца та М. Дибізбанського, дав підстави для висновку, що у Польщі дюранівська методологія та постдюранівська герменевтика широко використовуються. У монографії М. Карвовської 2020 року [22] значна частина дослідження з антропології літератури побудована на використанні методології Ж. Дюрана (теорія антропологічних структур уявного та концепція культурного плюралізму), а також присвячена характеристиці його творчості та розкриттю її впливу на польську культуру.

Цікавим є цикл публікацій “*Imaginarium*” (2016 року [23] та 2017 року [24] видання), об’єднаний редактором С. Ясьоновичем темою “Нова людина” і доступний для дослідників на сайті Польського тео-

логічного товариства. Завданням серії *"Imaginarium"* визначено надання всебічної характеристики мотивам та проблемам західної культури. Автори дослідження шляхом зіставлення та порівняння сучасних критичних ідіом намагаються з'ясувати, що означає бути людиною та прагнуть поживавити дискусію про концепції та бачення трансформації чи переосмислення історії людства. Серед розділів книги 2017 року варто виокремити публікацію М. Карвовської "Бачення Нової Людини у творчості Мірона Бялошевського" [24, с. 241–251], оскільки її значна частина побудована на використанні творчого спадку і методології Ж. Дюрана. Зокрема, у статті прийнята дюранівська концепція символу як міфічної фігури (*figure mythique*), вираженої на рівні мови архетипного образу (*image archétype*). Окрім творів Ж. Дюрана, використано й публікації його послідовників.

З точки зору узагальнення досвіду використання творчості Дюрана, варто звернути увагу й на статтю М. Любельської-Ренуф "Структура уявного Чеслава Мілоша та Жильбера Дюрана", де здійснено аналіз теорії уявного та практики її реалізації. У статті стверджується, що роботи польського поета і прозаїка Ч. Мілоша, в яких зображення "утворюють справжні магнітні поля, що тяжіють навколо ряду центральних поетичних символів", можна сприймати як практичну реалізацію теорії Дюрана [25].

У Росії спадщина Ж. Дюрана використовується за кількома напрямками, насамперед, у соціології, психології та філології. Певним по-

штовхом для поширення інформації про школу міфології та, зокрема, Ж. Дюрана стали лекції Ф. Вальтера, керівника Гренобльського центру досліджень уявного, прочитані у 2005 році у Московському державному університеті та Російському державному гуманітарному університеті, і опублікована на їх основі стаття. У ґрунтовній передмові перекладача Ю. Пухлій надавалася коротка інформація про Ж. Дюрана й його основні праці та відзначалося, що "повного і систематичного уявлення про зародження, розвиток та сьогоденні "паростки" французької міфологічної традиції" у Росії досі немає [26].

Варто виділити дослідження соціолога О. Дугіна, який у 2010 році опублікував монографію "Логос і міфос: соціологія глибин" [27] й посібник "Соціологія уяви. Введення в структурну соціологію" [28], а у 2011 році захистив дисертацію доктора соціологічних наук на тему "Трансформація соціальної структури суспільства в контексті соціології уяви" [29]. Серед завдань дослідження, визначених автором, слід виокремити ті, що пов'язані з розкриттям можливостей "соціології уяви" для дослідження архаїчних і традиційних суспільств, а також епох модерну і постмодерну. Важливим для науковця є також показ можливостей "соціології уяви" при вивченні специфіки трансформації соціальної структури російського суспільства.

У наступні роки було опубліковано низку монографій О. Дугіна ("В поисках темного Логоса", 2013; "Ноомахия. Войны ума. Три логоса: Аполлон, Дионис, Кибела", 2014; та інші), які спираються на творчість

Ж. Дюрана і активно використовуються у наукових пошуках російськими вченими. Помітною є і діяльність заснованої у 2008 році з ініціативи професора О. Дугіна й декана соціологічного факультету МДУ імені М. В. Ломоносова В. Добренкова соціологічної школи “Центр консервативних досліджень” та заснованої у 2011 році Лабораторії досліджень уяви [30; 31]. Важливими також є популярні роз’яснення суті творчості Ж. Дюрана, прикладом чого є створений на основі текстів Дугіна відеофільм [32].

Слід відзначити твердження О. Дугіна, що Ж. Дюран ґрунтується у своїй типології на здобутках російської школи фізіології, зокрема, на творчості В. М. Бехтерева та О. О. Ухтомського. Цю ж думку зустрічаємо і у працях сучасних російських психологів, наприклад, В. Слабінського, який пропонує інтегрувати дослідження Дюрана у теорію відносин В. Мясіщева, вважаючи, що виділені Дюраном в *imaginaire* два режими і три групи міфів реалізуються у запропонованому Мясіщевим кластері відносин особистості [33].

Наукова творчість О. Дугіна має у Росії значний резонанс та високо оцінюється. Зокрема, І. Полтораки зазначає, що Європа в особі Ж. Дюрана почала долати дуалізм (базову парадигму режиму діурничого Модерну), “але пізніше скотилася до постмодерністського нігілізму. О. Дугін, однак, підхопив прапор, що випав, і нині чи не в єдиній особі розвиває “соціологію уяви” [34]. На цьому ж наголошує й С. Семенов, який пише: “Дугін услід за Дюраном розглядає

смерть та час як негативні категорії” [35].

Відзначаючи значну роль досліджень О. Дугіна для популяризації ідей та творів Ж. Дюрана, а також праць М. Маффесолі не лише у Росії, а і в інших посткомуністичних країнах, водночас, варто відмітити реакційність багатьох його геополітичних тез, обґрунтованих на основі архетипіки, особливо тих, що стосуються Польщі та України, що неодноразово вже було предметом критики польських науковців (М. Бала, М. Брода, П. Ебенгард, Я. Ігнашак, О. Красівський, К. Суровець та інші).

Варто також назвати й інших російських авторів, які активно опрацьовують положення школи архетипіки та, зокрема, ідеї Ж. Дюрана, спираючись при цьому на праці О. Дугіна. Так, вже згаданий нами В. Михайлов осмислює теорію управління у стилі “ноктюрн” як нову філософію управління, популяризує її в українському фаховому виданні [14]. В інших відомих нам публікаціях цього автора міф розглядається як інструмент чи матриця управління, релігійна традиція тощо.

Більш самостійну позицію займає В. Лебедько, який у лекціях 2010 року аналізував погляди Ж. Дюрана з точки зору розуміння фемінології душі, наголошуючи, що імажинер — це стратегія антропологічного траєкту перед обличчям смерті. Автор відзначає, що учень і друг Юнга — Ж. Дюран — “зібрав усі струмки тодішнього Ераноса в одну течію і створив т.зв. глибинну соціологію чи соціологію уяви. І це те, що досі ще не зайняло свого місця у науці, тому

що воно, по суті, всю сучасну науку ставить з голови на ноги” [36].

Аналітичний психолог, юнганський психотерапевт Л. Суріна у низці статей досліджує творчість К. Г. Юнга та його послідовників, зосереджуючись, зокрема, на аналізі діяльності інтелектуального співтовариства Еранос. Важливо відмітити думку автора, що “архетипна психологія починається з К. Г. Юнга, А. Корбена та Ж. Дюрана” [37], і цитування дюранівської характеристики товариства Еранос.

Слід відзначити кілька варіантів перекладу творів Ж. Дюрана російською мовою; зокрема, в електронному доступі розміщено переклад праці Ж. Дюрана “Антропологічні структури уявного” [38]. Опубліковані в перекладі праці та популяризація ідей Дюрана О. Дугіним сприяють ширшому їх використанню, зокрема, і у художній літературі (Є. Заславська та інші). Проте дослідниками відзначено складність та тривалість роботи над перекладами.

Окремо варто відмітити спроби використання творчості Ж. Дюрана в політичних інтересах для обґрунтування певної позиції, які спостерігаються як в Україні, так і в Росії Так, політолог В. Гулевич у статті 2009 року застерігав Україну від “діурну” Сполучених Штатів, вказуючи, що Україна та Росія — це країни “ноктюрну”: “звідси впливає підсвідоме порівняння Росії та України як “старшої і меншої сестер”. Відомо, що старші сестри замінюють батьків, в яких молодші шукають заспокоєння і безпеки” [39]. У 2014 році цей автор перебрався з України до Росії, задекларувавши боротьбу з українським

націоналізмом. У публікації з промовистою назвою “Україна и Россия-матушка” (30.08.2014) В. Гулевич вдається до етнопсихологічного аналізу з посиланням на Ж. Дюрана та стверджує, що “Росія для українців — не ворог, а матушка” [40]. Така точка зору видається заполітизованою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження засвідчує, що творчість Ж. Дюрана лише в останні роки стала предметом осмислення науковцями посткомуністичних країн, що значною мірою пояснюється відсутністю широкодоступних видань творів мовою оригіналу, відсутністю перекладів та складністю проблематики.

В Україні зусиллями школи архетипіки (Е. Афонін та інші) з урахуванням підходів Ж. Дюрана здійснено перші публікації з філології і публічного управління та готується переклад його праць, що сприятиме їх комплексному вивченню. У Польщі творчість Ж. Дюрана застосовується з методологічної точки зору, в основному, для дослідження літературних процесів. Помітними є контакти з французькими послідовниками Ж. Дюрана. У Росії з використанням елементів творчості Ж. Дюрана вибудовується теорія, що обґрунтовує особливості російської цивілізації, протиставляючи її західній. Спільним у посткомуністичних країнах є прагнення осмислити ідеї Ж. Дюрана та використати їх для пояснення сьогодення.

Аналіз практики свідчить про необхідність перекладу та видання творів Ж. Дюрана, що полегшить використання його ідей у посткомуніс-

тичних країнах. Доцільним видається застосування його методологічних підходів для аналізу суті посткомуністичних трансформацій, осмислення управлінських, соціальних та інших проблем транзиту, а також для розвитку міфознавства та літературної критики. Корисною видається й популяризація творчості Ж. Дюрана у науковому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Манифест Української школи архетипіки. URL: <https://usarch.org> (дата звернення: 15.10.2020).
2. Драненко Г. Міфокритика та рецептивна теорія: продуктивний діалог // Питання літературознавства. 2009. Вип. 78. С. 243–251.
3. Драненко Г. Символ та міф у теоретичній думці Ж. Дюрана // Біблія і культура. 2009. Вип. 11. С. 51–53.
4. Драненко Г. Поняття “міфологічного тла” в антропологічній теорії уявного Ж. Дюрана // Питання літературознавства. 2010. Вип. 79. С. 114–123.
5. Бондарчук Л. В. Рецепція міфології в художній творчості: літературно-історичний аспект // Закарпатські філологічні студії. 2019. Вип. 7. Т. 2. С. 172–176.
6. Бондарчук Л. Французька міфокритика в літературознавчому аспекті // Південний архів (філологічні науки). 2019. № 78. С. 94–97.
7. Маффесолі М. Час племен. Занепад індивідуалізму в масових суспільствах: пер. з фр. Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2018. 264 с.
8. Афонін Е., Мартинов А. Українське диво: від депресії до соціального оптимізму. Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2019. 296 с.
9. Неотрайбалізм і сучасна політика децентралізації. Відкрита лекція Мішеля Маффесолі. 29 травня 2017 р. Київ, 2017. 6 с.
10. Суший О. В. Соціальна архетипіка у проблемному полі публічного управління: сучасний стан і перспективи розвитку // Публічне урядування. 2018. № 4(14). С. 340–354.
11. Сердечна Л. Імажинер Ж. Дюрана як архетипне підґрунтя регулювання рекламної діяльності // Публічне урядування. 2016. № 2(3). С. 226–236.
12. Пономаренко Л. Імажинер Ж. Дюрана як теоретична основа дослідження архетипної природи національного символу. Архетипіка і державне управління: виклики та ризики суспільної трансформації. Київ-Тбілісі: НТЦ “Псіхея”, 2016. С. 57–63.
13. Михайлов В. Міф як інструмент соціального управління // Публічне управління: теорія та практика. 2012. Спец. вип. С. 66–76.
14. Михайлов В. Теорія управління в стилі “ноктюрн” как новая философия управления // Публічне управління. 2013. № 3. С. 5–9.
15. Jasionowicz S. Roland Barthes – Gilbert Durand. Wzje pluralizmu kultury. Krakow: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 1999. 154 s.
16. Potęga świata wyobrażeń czyli Archetypologia według Gilberta Duranda / pod red. Krystyny Falickiej. Lublin: Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2002. 282 s.
17. Karwowska M. Prapamięć uśpiona. Świat wyobrażeń Bolesława Lesmiana. Warszawa, 2008. 194 s.
18. Karwowska M. Archetyp dnia, archetyp nocy. Ikonograficzne ukształtowanie świata przedstawionego w “Basni o rycerzu panskim” Bolesława Lesmiana. Prace polonistyczne. Pory dnia, pory roku. 2010. Seria LXV. S. 51–70.

19. *Karwowska M.* “Coś go spętało i zmroczyło... nie może grać...”. Repartycja mityczna w dramatach mimicznych Bolesława Leśmiana // *Prace Polonistyczne*. 2014. № 69. S. 103–115.
20. *Karwowska M.* Antropologia wyobraźni twórczej w badaniach literackich. Świat wyobrazony Brunona Schulza. Łódź: Wydawnictwo uniwersytetu Łódzkiego, 2015. 352 s.
21. *Karwowska M.* Mit we współczesnych badaniach literackich. Trwała obecność mitu w literaturze i kulturze; pod red. M. Karwowskiej, M. Grabowskiego, K. Zukowskiej. Łódź, 2016. S. 11–22.
22. *Karwowska M.* Świadomość rodzaju obrazu. *Studia z antropologii literatury*. Łódź: Wydawnictwo uniwersytetu Łódzkiego, 2020. 190 s.
23. *Obrazy świata, przestrzenie dzieła Literatury – sztuki plastyczne*; pod redakcją Stanisława Jasionowicza (*Imaginarium*, 1). Kraków: Wydawnictwo UNUM, 2016. 144 s.
24. *Nowy Człowiek: wizje, projekty, języki*; pod red. Stanisława Jasionowicza (*Imaginarium*, 2). Kraków: Wydawnictwo UNUM, 2017. 292 s.
25. *Lubelska-Renouf M.* Struktury wyobraźni Czesława Miłosza i Gilberta Duranda. *Prace Polonistyczne*. 2019. Seria LXXIV. S. 29–51.
26. *Вальтер Ф., Пухлий Ю.* Сегодняшний день французской школы сравнительной мифологии (На материале романов о короле Артуре XII–XIII веков). Перевод с французского, вступительная статья и примечания Ю. Пухлий // *Вопросы литературы*. 2007. № 2. С. 164–188.
27. *Дугин А. Г.* Логос и мифос: социология глубин. Москва: Академический Проект; ТРИСТА, 2010. 364 с.
28. *Дугин А. Г.* Трансформация социальной структуры общества в контексте социологии воображения: дис. ... д-ра социол. наук. Ростов-н/Д, 2011. 453 с.
29. *Дугин А. Г.* Социология воображения. Введение в структурную социологию. Москва: Академический Проект; ТРИСТА, 2010. 564 с.
30. Центр консервативных исследований. URL: <http://konservatizm.org/> (дата звернения: 28.10.2020).
31. IMAGINAIRE. Лаборатория исследований воображения. URL: <http://www.imaginaire.ru/> (дата звернения: 28.10.2020).
32. *Г'imaginaire Жильбера Дюрана. Фильм Дмитрия Ефремова.* URL: <https://vimeo.com/68985202> (дата звернения: 02.11.2020).
33. *Слабинский В. Ю.* Позитивная динамическая психотерапия: анализ сновидений в русле психологии отношений В. Н. Мясищева // *Медицинская психология в России*. 2016. № 6 (41). URL: http://www.mprj.ru/archiv_global/2016_6_41/nomer05.php (дата звернения: 06.11.2020).
34. *Полтораки И.* Что наша жизнь? Траект! URL: <https://maxpark.com/user/4294967877/content/2591473> (дата звернения: 06.11.2020).
35. *Семенов С. А.* Дугин и Ж. Дюран о времени и смерти. URL: http://samlib.ru/s/semenow_sergej_aleksandrowich/aduginijduranovremeniismerti.shtml (дата звернения: 10.11.2020).
36. *Лебедько В.* Феноменология Души. Лекция 10. 21.08.2010. URL: <http://www.lebedko.su/nedavnie-stati/fenomenologiya-dushi-lekczia-10> (дата звернения: 10.11.2020).
37. *Сурина Л. А.* “Эранос” К. Г. Юнга: взаимоотношение Человека и космоса // *Психотерапия*. 2018. № 5. С. 24–31.
38. *Дюран Ж.* Антропологические структуры воображаемого; перевод Б. Носенок. URL: <https://castalia.ru/translations/zhilber-dyuran-antropologicheskie-struktur-yi-voobrazhaemogo-vvedenie-bes->

- poleznyie-obrazyi (дата звернення: 14.11.2020).
39. Гулевич В. Жильбер Дюран против Виктора Ющенко. URL: <https://odnarodyna.org/content/zhilberdyuran-protiv-viktora-yushchenko> (дата звернення: 14.11.2020).
  40. Гулевич В. Украина и Россия-матушка. URL: <https://ukraina.ru/opinions/20140830/1010329859.html> (дата звернення: 14.11.2020).
  6. Bondarchuk L. V. (2019). Frantsuzka mifokrytyka v literaturoznavchomu aspekti [French mythocriticism in the literary aspect]. *Pivdennyi arkhiv (filolohichni nauky) – Southern Archive (philological sciences)*, 78, 94–97 [in Ukrainian].
  7. Maffesoli M. (2018). *Chas plemen. Zanepad indyvidualizmu v masovykh suspilstvakh* [Time of the tribes. Decline of individualism in mass societies]. Kyiv: Vydavnychiy dim “Kyievo-Mohylianska akademiia” [in Ukrainian].
  8. Afonin E. & Martynov A. (2019). *Ukrainske dyvo: vid depresii do sotsialnoho optymizmu* [Ukrainian miracle: from depression to social optimism]. Kyiv: Vydavnychiy dim “Kyievo-Mohylianska akademiia” [in Ukrainian].

REFERENCES

1. Manifest *Ukrainskoi shkoly arkhetypyky* [Manifesto of the Ukrainian School of Archetypes]. Retrieved from: <https://usarch.org> [in Ukrainian].
2. Dranenko H. (2009). Mifokrytyka ta retseptyvna teoriia: produktyvnyi dialoh [Mythocriticism and receptive theory: productive dialogue]. *Pytannia literaturoznavstva – Questions of literary criticism*, 78, 243–251 [in Ukrainian].
3. Dranenko H. (2009). Symvol ta mif u teoretychnii dumtsi Zh. Diurana [Symbol and myth in the theoretical thought of J. Durand]. *Bibliia i kultura – Bible and culture*, 11, 51–53 [in Ukrainian].
4. Dranenko H. (2010). Poniattia “mifolohichnoho tla” v antropolohichnii teorii uiavnoho Zh. Diurana [The concept of “mythological background” in the anthropological theory of the imaginary J. Durand]. *Pytannia literaturoznavstva – Questions of literary criticism*, 79, 114–123 [in Ukrainian].
5. Bondarchuk L. V. (2019). Retseptsiia mifolohii v khudozhnii tvorchosti: literaturno-istorychnyi aspekt [Reception of mythology in art: literary-historical aspect]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian philological studies*, 7(2), 172–176 [in Ukrainian].
6. Bondarchuk L. V. (2019). Frantsuzka mifokrytyka v literaturoznavchomu aspekti [French mythocriticism in the literary aspect]. *Pivdennyi arkhiv (filolohichni nauky) – Southern Archive (philological sciences)*, 78, 94–97 [in Ukrainian].
7. Maffesoli M. (2018). *Chas plemen. Zanepad indyvidualizmu v masovykh suspilstvakh* [Time of the tribes. Decline of individualism in mass societies]. Kyiv: Vydavnychiy dim “Kyievo-Mohylianska akademiia” [in Ukrainian].
8. Afonin E. & Martynov A. (2019). *Ukrainske dyvo: vid depresii do sotsialnoho optymizmu* [Ukrainian miracle: from depression to social optimism]. Kyiv: Vydavnychiy dim “Kyievo-Mohylianska akademiia” [in Ukrainian].
9. *Neotraibalizm i suchasna polityka decentralizatsii (2017). Vidkryta lektsiia Mishelia Maffesoli. 29 travnia 2017 r.* [Neo-tribalism and modern decentralization policy. Open lecture by Michel Maffesoli. May 29, 2017]. Kyiv [in Ukrainian].
10. Sushyi O. V. (2018). Sotsialna arkhetypika u problemnomu poli publichnoho upravlinnia: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Social archetype in the problem field of public administration: current state and prospects of development]. *Publichne uriaduvannia – Public governance*, 4, 340–354 [in Ukrainian].
11. Serdechna L. (2016). Imazhyner Zh. Diurana yak arkhetypne pidhruntia rehuliuвання reklamnoi diialnosti [Imaginer of J. Durand as an archetypal basis for the regulation of advertising]. *Publichne uriaduvannia – Public governance*, 2, 226–236 [in Ukrainian].
12. Ponomarenko L. (2016). Imazhyner Zh. Diurana yak teoretychna osnova doslidzhennia arkhetypnoi pryrody natsionalnoho symvolu [Imaginer of J. Durand as a theoretical basis for the

- study of the archetypal nature of the national symbol]. *Arkhetypika i derzhavne upravlinnia: vyklyky ta ryzyky suspilnoi transformatsii – Archetypes and public administration: challenges and risks of social transformation* (p. 57–63). Kyiv-Tbilisi: NTTs “Psikhieia” [in Ukrainian].
13. Mykhailov V. (2012). Mif yak instrument sotsialnoho upravlinnia [Myth as a tool of social management]. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka – Public administration: theory and practice*, Special Issue, 66–76 [in Ukrainian].
  14. Mykhailov V. (2013). Teorija upravlennia v stile “noktjurn” kak novaja filosofija upravlennia Management theory in the style of “nocturne” as a new philosophy of management. *Publichne upravlinnia – Public administration*, 3, 5–9 [in Russian].
  15. Jasionowicz S. (1999). *Roland Barthes – Gilbert Durand. Wizje pluralizmu kultury*. Krakow: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej [in Polish].
  16. *Potęga świata wyobrażeń czyli Archeologia według Gilberta Duranda / pod red. Krystyny Falickiej* (2002). Lublin: Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej [in Polish].
  17. Karwowska M. (2008). *Prapamięć uśpiona. Świat wyobrażeń Bolesława Lesmiana*. Warszawa [in Polish].
  18. Karwowska M. (2010). Archetyp dnia, archetyp nocy. Ikonograficzne ukształtowanie świata przedstawionego w “Basni o rycerzu panskim” Bolesława Lesmiana. *Prace polonistyczne. Pory dnia, pory roku*, LXV, 51–70 [in Polish].
  19. Karwowska, M. (2014). “Coś go spędziło i zmoczyło... nie może grać...”. Repartycja mityczna w dramatach mimicznych Bolesława Leśmiana. *Prace Polonistyczne*, 69, 103–115 [in Polish].
  20. Karwowska M. (2015). *Antropologia wyobraźni twórczej w badaniach literackich. Świat wyobrazony Brunona Schulza*. Lodz: Wydawnictwo uniwersytetu Lodzkiego [in Polish].
  21. Karwowska M. (2016). *Mit we współczesnych badaniach literackich. Trwała obecność mitu w literaturze i kulturze; pod. red. M. Karwowskiej, M. Grabowskiego, K. Zukowskiej* (p. 11–22). Lodz [in Polish].
  22. Karwowska M. (2020). *Świadomość rodzaga obrazu. Studia z antropologii literatury*. Lodz: Wydawnictwo uniwersytetu Lodzkiego [in Polish].
  23. *Obrazy świata, przestrzenie dzieła Literatura – sztuki plastyczne; pod redakcją Stanisława Jasionowicza* (Imaginarium, 1) (2016). Kraków: Wydawnictwo UNUM [in Polish].
  24. *Nowy Człowiek: wizje, projekty, języki; pod red. Stanisława Jasionowicza* (Imaginarium, 2) (2017). Kraków: Wydawnictwo UNUM [in Polish].
  25. Lubelska-Renouf M. (2019). Struktury wyobraźni Czesława Miłosza i Gilberta Duranda. *Prace Polonistyczne*, LXXIV, 29–51 [in Polish].
  26. Val’ter F. & Puhlij Ju. (2007). Segodnjashnij den’ francuzskoj shkoly sravnitel’noj mifologii (Na materiale romanov o korole Arture XII–XIII vekov) [The present day of the French school of comparative mythology (Based on the novels about King Arthur of the XII–XIII centuries)]. *Voprosy literatury – Literature issues*, 2, 164–188 [in Russian].
  27. Dugin A. G. (2010). *Logos i mifos: sociologija glubin [Logos and Mythos: Sociology of the Depths]*. Moskva: Akademicheskij Proekt; TRISTA [in Russian].
  28. Dugin A. G. (2010). *Sociologija voobrazhenija. Vvedenie v strukturu sociologii [Sociology of imagination. Introduction to Structural Sociology]* Moskva: Akademicheskij Proekt; TRISTA [in Russian].

29. Dugin A. G. (2011). *Transformacija social'noj struktury obshhestva v kontekste sociologii voobrazhenija* [Transformation of the social structure of society in the context of the sociology of imagination]. Doctor's thesis. Rostov-na-Donu [in Russian].
30. *Centr konservativnyh issledovanij* [Center for Conservative Research]. Retrieved from <http://konservatizm.org/> [in Russian].
31. *IMAGINAIRE. Laboratorija issledovanij voobrazhenija* [IMAGINAIRE. Imagination Research Laboratory]. Retrieved from <http://www.imaginaire.ru/> [in Russian].
32. *l'imaginaire Zhil'bera Djurana*. Fil'm Dmitrija Efremova [l'imaginaire of Gilbert Durand. Film by Dmitry Efremov]. Retrieved from <https://vimeo.com/68985202> [in Russian].
33. Slabinskij V. Ju. (2016). Pozitivnaja dinamičeskaja psihoterapija: analiz snovidenij v rusle psihologii ot-noshenij V. N. Mjasishheva [Positive dynamic psychotherapy: analysis of dreams in line with the psychology of relationships V. N. Myasishchev]. *Medicinskaja psihologija v Rossii — Medical psychology in Russia*, 6 (41). Retrieved from http://www.mprj.ru/archiv_global/2016_6_41/nomer05.php [in Russian].
34. Poltoraki I. (2014). *Čhto nasha zhizn'? Traekt!* [What is our life? Traject!] Retrieved from <https://maxpark.com/user/4294967877/content/2591473> [in Russian].
35. Semenov S. A. (2013). *Dugin i Zh. Djuran o vremeni i smerti* [Dugin and J. Durand about time and death]. Retrieved from http://samlib.ru/s/semenov_sergej_aleksandrowich/aduginijdurandovremeniismerti.shtml [in Russian].
36. Lebed'ko V. (2010). *Fenomenologija Dushi. Lekcija 10. 21.08.2010* [Phenomenology of the Soul. Lecture 10. 21.08.2010]. Retrieved from <http://www.lebedko.su/nedavnie-stati/fenomenologiya-dushi-lekcziya-10> [in Russian].
37. Surina L. A. (2018). "Jeranos" K. G. Junga: vzaimootrazhenie Cheloveka i kosmosa ["Eranos" K. G. Jung: the relationship between Man and the cosmos]. *Psihoterapija — Psychotherapy*, 5, 24–31 [in Russian].
38. Djuran Zh. (2015). *Antropologičeskie struktury voobrazhaemogo; perevod B. Nosenok* [Anthropological structures of the imaginary; translated by B. Nosenok]. Retrieved from <https://castalia.ru/translations/zhilber-dyuran-antropologičeskie-strukturyi-voobrazhaemogo-vvedenie-bespoleznyie-obrazyi> [in Russian].
39. Gulevich V. (2009). *Zhil'ber Djuran protiv Viktora Jushhenko* [Gilbert Durand vs. Viktor Yushchenko]. Retrieved from <https://odnarodyna.org/content/zhilber-dyuran-protiv-viktora-yushchenko> [in Russian].
40. Gulevich V. (2014). *Ukraina i Rossija-matushka* [Ukraine and Mother Russia]. Retrieved from <https://ukraina.ru/opinions/20140830/1010329859.html> [in Russian].